# КУЬРЕДИН ХАБАРАР

1931-ЙИСАЛАЙ АКЪАТЗАВА

СУЛЕЙМАН-СТАЛЬСКИЙРАЙОНДИН ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКИЙГАЗЕТ

№25 (26178), Жуьмя,21-апрель,2017-йис.

Газет гьафтеда садра акъатзава.

Маса гунин къимет азадди я.


*ЖУВАН ХАЛКЬДИЗ,*
*ЖУВАН НАМУСДИЗ ХЬИЗ,*
*ВАФАЛУ ЖЕН...*

***СТIАЛ СУЛЕЙМАН***

## Чкайрал вич-вичи идара ийидай органрин работникрин Йикъаз талукьарнавай «Сулейман-Стальский район» муниципальный райондин Кьил Н. Ш. Абдулмуталибован тебрик

**Гъуьрметлу районэгьлияр!**

2012-йисан 10-июндиз къуватда гьатай Россиядин Федерациядин Президентдин Указдин бинедаллаз 21-апрель чи уьлкведа чкайрал вич-вичи идара ийидай органрин работникрин Югъ яз кьейдзава.

Гьелбетда, и сувар неинки са чкадин органра кIвалахзавай работникрин, гьакIни муаллимрин, духтуррин, карчийрин, халкьдин къуллугъда акъвазнавай вири пешекарринди я.

Райондин Собранидин депутатрин, администрациядин ва кьилди жуван патай суварин югъ чкайрал вич-вичи идара ийизвай органра зегьмет чIугур ветеранриз, алай вахтунда кIвалахзавай работникриз ва вири районэгьлийриз мубаракзава.

Къуй квехъ чандин сагьвал, яргьи уьмуьрар, кIвалера бахтар ва чи хайи район экономикадин ва социальный жигьетдай вилик тухунин карда мадни еке агалкьунар хьурай!

## Школьникар райондин идарайра

Россиядин Федерациядин Президентдин Указдин бинедаллаз 2013-йисалай эгечIна гьар йисуз 21-апреддиз чи уьлкведа чкадин самоуправленидин Югъ къейд ийизва. Жегьил и сувар бубайрин баркаллу адетар хуьзвай, абур жегьил несилдал агакьарзавай «Сулейман-Стальский район» муниципальный районда гьар йисуз хьсан тешкиллувал аваз кьейдзава, сувариз талукьарна мярекатар кьиле тухузва. ИкI, алай йисан 27-мартдиз муниципальный райондин Кьил Нариман Шамсудинович Абдулмуталибован къул алаз акъатай

50-нумрадин Постановлендалди районда цIинин йисуз чкадин самоуправленидин Йикъаз талукьарна тухудай мярекатрин План тестикьарна, адан бинедаллаз са шумуд мярекатни тухвана. ИкI, 18-апреддиз, винидихъ тIвар къур Планда кьалурнавайвал, Къасумхуьруьн 1 ва 2-нумрайрин, ЦIийи поселокдин ва АгъастIалрин юкьван школайрин чIехи классра кIелзавай аялри райцентрадал кардик квай чкадин самоуправленидин са шумуд организациядиз экскурсия тешкилна, абур гьа организацийра кIвалах тешкилнавай гьаларихъ, абурун асул везифайрихъ галаз мукьувай таниш хьана.

Кьилди къачуртIа, муаллимрин гуьзчивилик кваз школьникар райондин архивдин отделдиз, хуьруьн майишатдин ва суьрсетдин, образованидин, финансринни экономикадин, спортдинни физкультурадин ва жегьилрин крарин рекьяй управленийра, райадминистрациядин умуми отделда хьана. Анрин руководителар тир Анфиса Самедовади, Мегьамедзагьид Бабаева, Индира Османовади, Магид Къачаева, Надыр Эфендиева ва кьилин пешекари чпин кIвалахдихъ галаз танишарна, школьникрин патай хьайи суалриз жавабар гана.

Райондин депутатрин Собранидин председатель Штибег Гьажимегьамедович Мегьамедханован школьникар вичин кабинетда хушвилелди кьабулна, депутатрин кIвалахдикай ва везифайрикай гегьенш ва итижлу суьгьбет авуна.

И юкъуз школьникар ва муаллимар муниципальный райондин Кьил Нариман Шамсудинович Абдулмуталибовани кьабулна. Гуьруьщда гьакIни райондин депутатрин Собранидин председатель Штибег Мегьамедханова, райадминистрациядин Кьилин 1-заместитель Лацис Оруджева, общественный хатасузвал хуьнин рекьяй заместитель АбутIалиб Фатулаева, райадминистрациядин крар идара ийизвайди тир Рамазан Абдулазизова, Общественный палатадин председатель Алимет Мейланова, образованидин управленидин начальник Индира Османовади, дявединни зегьметдин ва Яракьлу Кьуватрин ветеранрин Советдин председатель Абдулаким Гьажимурадова, агьсакъалрин Советдин председатель Фахрудин Османова ва жавабдар маса юлдашри иштиракна.

Муаллимар ва школьникар тебрик авуналди, Нариман Шамсудинович Абдулмуталибова чкадин самоуправленидин Югъ РФ-дин Президентдин Указдалди къейд ийизвайдакай, адахъ авай метлебдикай, самоуправленидин органрин хиве авай везифайрикай лагьана.

- Муниципальный власть халкьдиз виридалайни мукьва я, - лагьана Н. Ш. Абдулмуталибова. – Гьавиляй агьалийрин яшайишдин шартIар хьсанарунин, социальный месэлаяр гьялунин рекьерай чкадин самоуправленидин органрин хиве еке везифаяр, жавабдарвални ава. Къе куьн, гъуьрметлу школьникар, райцентрадал алай са шумуд идарадиз фена, анра кIвалахар тешкилнавай гьалдихъ галаз таниш хьана. Анра кIвалахзавай муниципальный къуллугъчияр чпин хиве авай везифайрив эгечIзавай тегьердилай, абуру жавабдарвал гьисс авунилай район вилик фин, ада цуьк акъудун, агьалийрин яшайишдинни дуланажагъдин шартIар хьсан хьун гзаф аслу я. Гьа и рекье чкадин самоуправленидин органри кIвалахни ийизва.

Са рахунни алачиз, чкадин самоуправленидин органриз авур экскурсия ва Нариман Шамсудиновичахъ галаз кьиле фейи гуьруьш школьникар патал менфятлуди варикIел аламукьдайди хьана.

**Текст кхьейди ва шикилар ягъайди Хазран Къасумов я.**

*СтIал Сулейманан Ширатдин йикъарин къаршидиз*

***СтIал Сулейман***

## МАРИЯТ

И Куьреда чаз, етимриз,
Акурди туш рагъ, Марият.
Кесиб-куьсуьб чаз, етимриз,
Чанар хьанач сагъ, Марият.

Бахт юзанва, атанва зун,
И жигъирдиз акваз кIанз вун.
Куьулер дигмиш гьа и дугун,
Заз я женнет багъ, Марият.

Атана заз гафарин ван,
Рахана зав халис инсан.
Ви суьрет, ви къамат масан
Зи чандин я тагъ, Марият.

Емишар сад хас хьайила,
Навруьзегни свас хьайила,
Чаз чи жасад кьаз хьайила,
РикIер я чи чагъ, Марият.

Сулеймана ахъайна ваз,
РикIин гьарай, гьа икI гьараз.
Дад-бидад, вун лувар хьуьх заз,
Тамир вилел нагъв, Марият.

***(Марият - СтIал Сулейманан сад лагьай паб тир).***

*Районди сайтдай*

## Н.Ш. Абдулмуталибова агьалияр къабулна

Гьар гьафтеда райондин Кьил Нариман Абдулмуталибован регьбервилик кваз кьиле физвай агьалияр къабулунин нубатдин сеферда райадминистрациядиз 14 агьали атанвай. Агьалийрихъ галаз гуьруьшда алай вахтунда яшайишдинни коммунальный, чилерин ва эменнидин, кIвалахдал таъминарунин, пулдин куьмекар гунин месэлаяр къарагъарна.

Н.Ш. Абдулмуталибова гьар са касдин арзадихъ дикъетдивди яб акална ва абур гьялун патал администрациядин кьилин пешекарриз, къуллугърин руководителриз ва хуьрерин поселенийрин кьилериз тапшуругъар гана, абур кьилиз акъудзавай гьал вичин гуьзчивилик жедайди къейдна.

## Чкадин самоуправленидин йикъан гьуьрметдай

15 – апрелдиз чкадин самоуправленидин югъ лишанламишун яз райондин аялрин яратмишунин КIвале райондин идарайра кIвалахзавай пешекаррин арада чкадин самоуправленидин олимпиада кьиле фена. Олимпиададин комиссиядин составда райондин Кьил Нариман Абдулмуталибов, администрациядин кьилин пешекар Рамазан Абдулазизов, общественный палатадин председатель Алимет Мейланов, райондин прокурордин куьмекчи Ямудин Исмаилов авай.

Мярекат райондин Кьил Нариман Абдулмуталибова ачухна. - «Районда чкадин самоуправленидин олимпиада чна сад лагьай сеферда тухузва, им гьар са пешекардиз вичин дерин чирвилер къалурдай хъсан мумкинвал я. Гьар са идаради райондин Уставдал, РФ-дин, РД-дин законодательствойрал, 131 – нумрадин федеральный закондал бинеламиш хьана, абурал амал авуна кIвалахзавайди я. Идалай къулухъни и сувариз, вичин адетар хвена, чна ам вири халкьдин сувар хьиз къаршиламишда. Квехъ агалкьунар хьуй, гьуьрметлу юлдашар!» - лагьана ада.

Рамазан Абдулазизова иштиракчияр олимпиададин тестрин тапшуругърихъ галаз танишарна. Ана 18 касди иштиракна.

Олимпиададин нетижаяр раиж авурла 1-чка администрациядин правовой отделдин пешекар Сабина Къазибековади, 2-чка правовой отделдин ведущий пешекар Назим Рамазанова, 3-чка АС, ЖКХ-дин кьилин пешекар Виталий Алисенова кьуна. Абуруз пулдин премияр ва дипломарни гана.

Гьалиб хьайи иштиракчийяр 21 – апрелдиз суварин юкъуз шад гьалара къаршиламишда.

## Агьалийрин арзайрин гелеваз

Алай йисан 14-мартдиз райондин Кьил Нариман Шамсудинович Абдулмуталибова агьалияр къабулдай вахтунда Къасумхуьрелай тир Дженет Ражабова 3-Интернациональный куьче аваданламишунин патахъай куьмек гунин месэла къарагъарнай. Кьилди къачуртIа, ихтилат куьчедиз сифтедай херхем вегьиникай ва гуьгъуьнилай ана асфальт цуникай фенай. И тIалабун кьилиз акъудунин гьакъиндай талукь серенжемар къабулна. Алай вахтунда куьче хъсан гьалда ава, аниз херхем вегьинин кIвалахар акьалтIарнава. Идан патахъай арзачи чар кхьиналди хабардар авунва.

## Аялрин суициддиз – женг

Алай йисан 30-мартдиз районда кардик квай яш тамам тахьанвайбурун комиссиядин 5-нумрадин протоколдихъ галаз къадайвал, районда «Проблема суицида в социальных сетях и совершенствование его профилактики» темадай элкъвей стол кьиле фена. Ана и комиссиядин председатель, общественный хатасузвилин рекьяй райадминистрациядин Кьилин заместитель АбутIалиб Фатулаева, прокуратурадин, ОМВД-дин, РУО-дин, УСЗН-дин векилри иштиракна. Анал рахайбуру интернет-сетри акьалтзавай несилдиз ийизвай чIуру таъсирдикай лагьана, адан вилик пад кьун неинки къайдаяр хуьдай органрин, гьакI санлай обществодин кар тирди къейдна.

## Экологиядин ачух тарс тухвана

Къасумхуьруьн 1-нумрадин юкьван школадин 10- классда «Экологиядин йисаз» талукь яз «Йисан вири вахтара кIан я заз вун тIебиат» («Люблю тебя природа в любое время года») лишандик кваз ачух тарс тухвана. Анал райондин библиотекадин методист Наида Алхасовади тIебиатдин михьивал хуьникай, алай вахтунда чIуру гьалда авай экологиядин месэлайрикай, тIебиат хуьн гьар са касдин важиблу везифа тирдакай суьгьбетна.

## Инсанри адал ихтибарвал ийизва

Ихьтин кьил гана алай йисан 30-мартдиз акъатнавай 73-74-нумрайрин «Дагъустандин правда» газетдин 5-чина «Дагъустандин профсоюзар» газетдин редактор Ильяс Мусалчиева (шикилни галаз) чи баркаллу районэгьли, СтIал Сулейманан райондин профсоюзрин организацийрин Координационный Советдин председатель Халилбегов Халилбег Жарулаевичакай, адан кIвалахдикай, тешкилатчивилин алакьунрикай, ахлакьдин ерийрикай фикир желбдай макъала ганва.

**Гьазурайди - Лена Саидова.**

*ЧIехи Гъалибвилин 72 йис*

## Фронтдин пуд пипIен кагъазар

Ватандин ЧIехи дяведин вакъиайрин гьакъиндай рикIел аламукьун вахтунивай чи зигьиндай акъудиз жедач. Вучиз лагьайтIа, ядигар яз хуьзвай ва несилрилай несилрал агакьарзавай ам асирра амукьда.

Ватандин Ч1ехи дяведин цIай галукь тавур, фронтдиз буба, хва, стха тефей хзан белки авач жеди. Абуру гьар сада фронтдай кIвализ кагъазар кхьиз хьана.

Солдатрин кагъаз чарар. Са вахтара абур гьикьван рикIерик теспачавал кваз вилив хуьдай! Абур хтайла гьикьван ишедай! Кагъазар - абур чи хазина я. Абура женгер кьиле физвай гьал, кьиникьин тIал, гьалиб хьунин къаст ава. Абурай чи тарих, чи халкьдин тIал, игитвал аквазва.

Фронтдин чарар... На лугьуда, абурукай къени, виликдай хьиз, барутдин ва гумадин ни къвезва, вахтуни хьипи ранг янавай а чарар къени чаз къадарсуз багьа я.

Абур чна мукъаятдиз ва рикIик теспачавал кваз гьиле къазва. Абур чна эбеди яз чи рикIера хуьзва.

Гила чна куь фикирдиз дяведин йисара фронтдай Къасумхуьруьн районэгьлийриз хтай са шумуд чар гьизва.

*1. «Къасумхуьруьн райондин вири зегьметчийриз зун куь райондин зегьметчийрин депутат младший лейтенант Мурадханов Цимиханан патай квез красноармейский саламар ракъурзава.*

*За ноябрдин 30 далай душмандихъ галаз дяведа уьтквемдаказ женг чIугвазва. Зи чандик са стIал иви кумай кьван Ватан патал, чи азадвал патал душмандихъ галаз эркеквилелди дяве авуна германиядин гитлеровский бехьи хьанвай фашистар терг ийидалди хцидаказ акъвазна красноармейский чIехи везифа кардалди кьиле тухуда.*

*Куьне вири зегьметчийри гьарда вич алай постунал мадни хъсандиз кIвалах авуна чи далу пата мадни чIехи тир девлетар къазанмишуналди, уьлкве хуьнин къуватар мадни гужлу авуна, ватандин дяведин йикъара цIийи – цIийи агалкьунар къазанмишун лазим я.*

*Младший лейтенант Мурадханов Цимихан.»*

*2. «Гьерекатзавай Красный Армиядай вири райондин колхозникриз зун красноармеец Алагькъулиев Шегьемерданан патай чар.*

*Гитлеровский бехьи кицIери чин азад Ватандал вегьена, чахъ галаз дяве ийиз 6 вацрав агакьзава. Чна красноармейцийри, гитлеровский чапхунчияр терг авунин женгера игитвилелди, къанажгъулувилелди, эркеквилелди гьар са минутда хцидаказ акъвазна душмансуз гьалда кукIвар авуналди фронтда зурба тир гъалибвилер къазанмишзава. Чун гьахъ я! Гьалибвал чи пата жеда! Чахъ Сталин гала, чун гьалиб жеда! Яшамишрай Сталин!*

*Каганович колхоздин виликан бригадир, гьерекатзавай армиядин боец Алагькъулиев Шегьемердан.»*

***Гьазурайди – Х. Къасумов.***

## Чилин югъ

**22-апрелдиз къейдзавай дуьньядин суваррикай сад Диде - Чилин международный югъ, михьи Цин, Гьавадин, Чилин къадир хьуналди, халкьари мергьеметлувилин мярекатар кьиле тухузвай сувар я. И юкъуз алемдин агьалийри экологиядиз хасаратвал авунин нетижада арадал атанвай бедбахтвилер рикIел хкида, тIебиат хуьнин месэлаяр гьялун патал, пакадал тевгьена, вуч авун лазим ятIа веревирдда.**

Чилин йикъан суварин тарихдин дувулар XIX асирдиз фенва. Ам Американдин фермер, биолог Джулиус Стерлинг Мортонахъ галаз алакъалу я. КIвалер эцигун ва пичера цIаяр хъийидай кIарасар патал ишлемишиз, кьериз-цIаруз дуьшуьш жезвай жинсинин тарар атIанвай Небраска штатдин баябан чуьлдиз дикъет гана, виридаз а чка къацу хъувуниз эвер гана, гзаф тарар акIурайбуруз призар гун тешкилна.

А юкъуз ана са миллион къелем акIурнай. 1872-йисуз, Висконсин штатдин сенаторди кьил кутуналди, гьукуматдин дережада экологиядин махсус сувар - “Таран югъ” тешкилна ва ам Мортон хайи 22-апрелдиз къейд авунин къарар къабулна. Гуьгъуьнлай саки виш йисуз и шадвилин югъ гьа штатдин агьалияр патал хьана.

Амма тIебиат, чил хуьнин лишандик кваз тухузвай эвер гунин тереф Американдин вири агьалийри хвена. И кардиз гьукуматдини фикир гана ва 1970-йисалай вири уьлкведин “Чилин югъ” сувар тешкилна. Ам къейд авуналди, алемдин гьар са агьалидивай тар акIуриз, тамар, чуьллер ва я паркар, вирер михьи ийиз, экология, экосистема хуьниз талукь ислягь митингра иштиракиз жеда.

Американвийри кьил кутур кардин тереф виридуьньядин сообществодини хвена ва 1990-йисалай и журедин акцияр тухуз башламишна.

2009-йисуз ООН-дин Генеральный Ассамблеядин сессиядал “Диде Чилин югъ” международный сувар тешкилна. Адан тереф хуьз 50-далай виниз государствояр экъечIна.

ТIебиатдал рикI алай гьар са касди международный суварик кьил кутунин тереф хуьн, чилиз, накьвадиз къуллугъ авун лазим я. (Идаз ухшар мад са сувар ава - ам гатфарин 21-мартдиз къейдзавай йикъанни йифен барабарвилин сувар я).

## Чернобылдин мусибат

Гьар йисуз 26-апрель радиациядин аварийрикди, мусибатрикди телеф хьайибур рикIел хуьнин югъ яз къейдзава.

1986-йисан 20-апрелдиз Чернобыль шегьердин атомный станциядин кьуд лагьай блок къайдадикай хкатна ва хъиткьинна. Гьавадиз гзаф къадар радиоактивный шейэр акъатна, абурни мукьув гвай шегьерра ва хуьрера ацукьна. Чернобылдин авария виридалайни еке зиянар гайиди яз гьисабзава, гьикI хьи, ада элкъвена 30 километрдин мензилрай инсанар масанриз экъечIунал ва гзаф къадар телефвилерал гъана. Аварияди гайи зиянар арадай акъудунин кIвалахра 600 агъзурдалай виниз инсанри иштиракна, са шумуд виш кас телеф, агъзурралди инсанар хесте хьана. Еке зарар гунин асул себеб гужлу радиоактивный чиркинвал хьана. Къейдна кIанда хьи, хасаратвилер гьайи себебрикай къенин йикъалди са тайин фикир авач. Экономикадин зарар са шумуд цIуд миллион долларрив агакьнавайди яз гьисабзава.



*СтIал Сулейманан Шииратдин йикъарин къаршидиз*

## «Шаир туштIани, зун «Шииратдин Меккедай» я

Общественностди, кьилди къачуртIа, райондин агьалийри, яратмишдай интеллигенциядин векилри Дагъустандин халкьдин шаир, XX асирдин Гомер СтIал Сулейманан Шииратдин йикъариз ва адан КIвал-музей цIийи къаматда аваз ачухунин мярекатдиз гьазурвилер аквазва. И кардик гьарда вичивай жедай пай кутазва. ИкI, вичи виликйисара районда жавабдар къуллугъар тамамарай, алай вахтунда муниципальный райондин Общественный палатадин член тирагъастIалви Загьир Абдулкьагьирович Гьажимирзоева мукьвара «Уьмуьрдин гелер» тIвар алаз цIийи (сифте) ктаб чапдай акъуднава. 130 чиникай ибарат тир ктабда ада теснифай шиирар, кIватI хъувур халкьдин мисалар, уьмуьрдикай ийизвай веревирдер, адан рагьметлу бубадин ихтилатар, рикIел хкунар гьатнава. Абурукай чIехи пайни СтIал Сулейманахъ галаз алакъалубур я.

Чун З. А. Гьажимирзоевахъ галаз гуьруьшмиш хьана, адахъ галаз ктабдикай, ана гьатнавай эсеррикай ихтилатар авуна.

**- Загьир Абдулкьагьирович, вун районда ва адалай къецени гзафбуруз эцигунрин рекьяй хъсан инженер, руководитель ва общественник яз чида. Гила вун халкьдин виликшаир, гьикаятчи яз экъечIнава. Вуна ви «пеше» дегишарнава лагьайтIа, чун гьахъ жедани? Литературадин эсерар вуна мусалай кхьизва?**

- За акъуднавай ктабда гьатнавай «Уьмуьрдин вахт» шиирдин кьилелай эпиграф яз кхьенва: «Зурба шаир туштIани, «Шииратдин Меккедай» я зун», - сивел хъвер алаз лугьузва З. Гьажимирзоева. – Дуьз лагьайтIа, шиирар, гьикаяяр за гьеле школада кIелзавай йисарилай кхьизва. Эдебиятдин рекьяй пайни зал рагьметлу дах Абдулкьагьир Гьажимирзоевичалай атана. Ам савадлу кас тир. Дахди Грузиядин Батуми шегьерда армияда къуллугъна, яргъал йисара Къасумхуьрел партиядин райкомда инструкторвиле, райондин газетдин жавабдар секретарвиле, Агъа СтIалрин школада муаллимвиле кIвалахна. Зи дах хъсан шаир, прозаикни тир. За чапдай акъуднавай «Уьмуьрдин гелер» ктабда дахди кхьей «Ламракай шив жедач», «Хабарсуз атай мугьман», «Тарашка», «Кьилиз акъат тавур мурад», «Багъишламиш ая» гьикаяяр, «Чан диде», «Вун гьамиша сад я», «Дяведа кваxьай стхадиз», «Салам», «Бес гьиниз фена зи билбил?» шиирар ва литературадин маса эсерар гьатнава.

**- «Уьмуьрдин гелер» ктаб за кIелна, рикIел гьил эцигна лугьуз кIанзава: ана авай эсерар, иллаки ви дах Абдулкьагьира СтIал Сулейманакай авур ихтилатар-рикIел хкунар заз гзаф бегенмиш хьана. Дахдиз чIехи шаир Сулейман чидайни?**

- Эхь, зи дахдиз СтIал Сулейман хъсандиз ва мукьувай чидай, ам чи куьнщидал яшамиш жезвай. Дахдин лугьунриз килигна Сулейман буба камаллу, умун къилихрин кас тир. Адаз аялар гзаф кIандай. Шаирдиз гзаф рахаз кIандачир, вичихъ галаз рахазвай кас сад-кьве гафуналди жаваб гана, рази ийидай.

Дахди мукьвал-мукьвал чаз, веледриз, тикрардай: Сулейман куьчеда – кимел яргъалди акъваздачир, гзаф вахт багълара къекъвез кечирмишдай. Гзаф вахтара ам кьил чиле аваз къекъведай, арабир тади кваз, кьил хкажна килигдай, ченедин кьил явашдиз югъвадай, ам шаирди вичин эсерар яратмишзавай вахт тир.

СтIал Сулейманакай дахди ахьагъай са шумуд ихтилат ва СтIал Сулейманан рикIел хкунар зи ктабдани гьатнава, абур са шумуд йисан вилик «Лезги газет» ва «Куьредин хабарар» газетризни акъатайди я.

**- Загьир Абдулкьагьирович, вуна акъуднавай ктабда ви гьиликай хкатнавай саки 20 шиирни ава. Темайрин жигьетдайни абур жуьреба-жуьре я. Чи газет кIелзавайбуруз са шиир кьванни теклифнайтIа, зи фикирдалди, пис жедачир. Халкьдин мисалда лугьузвайвал, гьуьлуьн цин дад чир хьун патал адан са стIал дадмишун бес я. КIелзавайдазни ви шиирриз са гьихьтин ятIани къимет гудай мумкинвал жеда.**

- За жуван эсерар кIелзавайбур патал кхьенвайди я. СтIал Сулейманан Шииратдин йикъарин вилик кIелзавайбур зи «СтIал шаир» шиирдихъ галаз таниш хьун хъсан яз аквазва заз. Сулейман бубади неинки вичин хайи хуьр ва Куьре, гьакI республика, уьлкве вири дуьньяда машгьурна. Ингье а шиир:

### СТIАЛ ШАИР

*СтIал вацIни купул ятар,*
*ЦIаяр ядни пуд булахар,*
*Кьуд патахъди бул я мулкар...*
*КIунтIараллай пуд СтIалар.*

*Вили цава экуь гъетер...*
*Са гъед жеда лап экуьди:*
*Сулейман я СтIал шаир –*
*Виридалай чаз багьади!*

*Гьар са гаф тир лап камаллу,*
*Мадни хьурай вун къудратлу.*
*Дуьньядиз вун хьана машгьур,*
*Лезги халкьдин ялавлу нур.*

*Аялзамаз етим хьана,*
*Жегьил вахтар - батраквиле.*
*Совет власть гъалиб хьана,*
*Сулейманал рагъ аватна.*

*Уях хьана чи жемятар,*
*Кьиле тухуз цIийи уьмуьр.*
*Сулейманаз гана бахтар,*
*Машгьур хьана зурба шаир.*

*Эхирдал кьван вичин уьмуьр*
*Уьтквемвилел кьиле тухвай,*
*Халкь паталди зегьмет чIугур*
*Сулейман, вун яшамишрай!*

**- Са тIимил йикъарилай чна СтIал Сулейманан Шииратдин йикъар къейдиийда. Идахъ галаз алакъалу яз ваз ала ва хъийидай гафаравани?**

- Гьакъикъатдани, мукьвара чна халкьдин шаир СтIал Сулейманан юбилей нубатдин сеферда къейд ийида. Ихьтин зурба вакъиадин вилик лезги халкьдин меденият, эдебият дегь заманадилай инихъ къецин йикъалди гьихьтин четин, амма баркаллу рехъ атIана чал агакьнатIа гьар са савадлу касди веревирд ийизва. Лезгийрин арадай акьатай камаллу, бажарагълу инсанрин арада СтIал Сулейманана къетIен чка кьазва. Гьавиляй XX-асирдин Гомеракай арифдарри, машгьур ксари чпин фикирарни лагьанва. ИкI, Дагъустандин халкьдин шаир Расул Гьамзатова лагьанай: «Лезгияр СтIал Сулейманан халкь я. Ада хьиз и халкь садани дуьньядиз машгьурнач… Сулейман халкьдин ивидикайни кIарабдикай, агьузардикайни манидикай арадал атанвай шаир я».

Жуван ктаб за чи рикI алай шаир СтIал Сулейманан 148 йис тамам хьуниз талукьарна акъуднавайди я. Гьавиляй чи суьгьбетни заз Эффенди Капиеван гафаралди кутягьиз кIанзава: «Сулейманан патав Эльбрусни Казбек са загIни туш. Сулейман Кавказдин цIийи кукIуш я».

**Хазран Къасумов, лезги писателрин Союздин член.**

*Хабарар*

## Президентдин Указдин сергьятра аваз

РФ-дин Президентди 2012-йисан 7-майдиз акъудай «Об основных направлениях совершенствования системы государственного управления» Указ кьилиз акъудзавай гьалдихъ галаз таниш хьун патал муниципальный райондин Кьил Н. Ш. Абдулмуталибов и йикъара МФЦ-диз фена, государственный ва муниципальный къуллугъар сад тир порталда регистрация авунин карда иштиракна. Райадминистрациядин Кьилин заместитель Саид Темирханова ва МФЦ-дин директор Афисат Шагьмирзоевади агьалийривай «Госуслуги» порталдай къуллугъар къачуз хьунин мумкинвилерикай гегьенщдиз суьгьбетна.

Н. Ш. Абдулмуталибова МФЦ-ди ийизвай къуллугърикай вичин фикирар лагьана ва РФ-дин Президентдин майдин Указар кьилиз акъудунихъ авай метлеблувал къейдна.

***(Чи корр.)***

*Хуьруьн майишат*

## Майданарни бегьерлувал артух жезва

Дагъустан Республикадин Кьилин «Нетижалу АПК» проект ва «Сулейман-Стальский районда 2020-йисалди АПК вилик тухун» программа кардик акатуни вичин хъсан нетижа арадал гъизва. ИкI, алатай йисуз райондин хуьруьн майишатдин карханайри, лежбервилинни фермервилин майишатри, ЛПХ-ри, санлай къачурла, 5330 тонн техил, 28376 тонн салан майваяр, 16500 тонн емишар, 9253 тонн ципицIар ва хуьруьн майишатдин маса продукция гьасилна. Вири и рекъемар вилик йисара кIватI хъувур продукциядин рекъемрилай артух я. Ида къалурзава хьи, район экономика мягькемарунин, гьасилзавай ва кIватI хъийизвай бегьердин къадар, кутазвай уьзуьмлухрин, багъларин майданар артухарунин рекье ава.

И макъалада заз райондин шартIара гзаф менфятлу хел тир багъманчивиликай са тIимил гегьенщдиз рахаз кIанзава.

Санлай къачурла, алай вахтунда райондин карханайрихъ, КФХ-рихъ ва ЛПХ-рихъ 3278 гектар багълар ава, абурукай 2160 гектар бегьердал атанвайбур я.

- Эхиримжи йисара районда багъманчивал иллаки йигин еришралди вилик физва, - лугьузва райондин хуьруьн майишатдин ва суьрсетдин управленидин начальник Мегьамедзагьид Бабаева. – И кар алатай йисуз планламишнавай 83 гектардин чкадал 95,1 гектарда, санлай эхиримжи 5 йисуз 260 гектарда цIийи багълар кутуни ачухдиз къалурзава.

Кьилди къачуртIа, алатай йисуз «Члар» ООО-да 5 гектарда, «Паласа» ООО-да 35 гектарда (интенсивный багъ), арендатор Мирзеханова 3 гектарда, «Мегьамедов» ИП-да 1,5 гектарда, ЛПХ-ри 38 гектарда багълар кутуна.

Багъманчивал вилик тухуникай рахадайла мад сеферда Вини СтIалрин хуьруьн поселенидин территорияда инвесторди тешкилнавай «Паласа» ООО-дин тIвар кьун хъувун кутугнаваз аквазва заз: ана вичин сметадин къимет саки 400 миллион манат тир 250 гектарда интенсивный багълар кутунин зурба проект кьилиз акъудиз эгечIна кьвед лагьай йис я.

Лагьана кIанда, эхиримжи вахтара районда гьасилзавай емишрин чIехи пай ЛПХ-рал ва арендаторрал гьалтзавай. Яваш-яваш хуьруьн майишатдин карханайри гьасилзавай емишрин къадарни артух жезва. ИкI, алатай йисуз абуру 875 тонн емишар кIватI хъувуна.

Лагьана кIанда, багълар кутазвайбуруз гьукуматдин патайни пулунин такьатралди (субсидийралди) куьмекар гузва. Мисал яз, райондин карханайри ва арендаторри субсидияр яз алатай йисуз багълар кутунай 5054 агъзур манат ва багъларихъ гелкъуьнай 299 агъзур манат пул къачуна.

Чаз малум хьайивал, санлай АПК вилик тухун хьиз, районда багъманчивал вилик тухунин программани кардик ква. Чна винидихъ тIварар кьур карханайрихъ галаз санал, и программа кьилиз акъудуник «Урожай» ООО-ди, «Н. Садыкьи», «Бабаев Н. М.», «Агабеков Ф. А.» КФХ-ри, арендаторар тир Гуьлгуьм Насрулаева, Тажир Батманова, Назир Гьамзатова, Мингьажудин Мегьамедова, Тагьир Селимова, Расим Къараханова ва масабуру еке пай кутазва.

- Гатфар тамамвилелди вичин ихтиярда гьатнава, ада хуьрерин зегьметчийрин, гьабурукай яз багъманчийрин къайгъуярни артухарзава, - давамарзава ихтилат Мегьамедзагьид Бабаева. – Управленидин пешекарарни галаз чун и йикъара са шумуд карханадин ва кьилдин ксарин багълариз фена, анра агротехникадин серенжемар кьиле тухузвай гьаларихъ галаз таниш хьана. Санлай къачурла, чун гьам багълар авай гьалдилай, гьам анра тухванвай кIвалахрикай рази яз амукьна. Йисни гьавайрин жигьетдай зегьметчияр патал къулайдиз атанва, гатфарин йикъарни багъларихъ гелкъуьниз къулайбур хьанва. Багъманчияр и йикъара багълариз ятар гунал машгъул я.

Са рахунни алачиз багъманчивал вилик тухунин рекьяй район алатай асирдин 80-йисарин дережадиз хтанва.

Алай йисуз райондин хуьруьн майишатдин карханайри, КФХ-ри ва ЛПХ-ри санлай къачурла 17000 тонндилай тIимил тушиз емишар кIватI хъувунин везифа вилик эцигнава.

**Текст кхьейди ва шикил ягьайди Хазран Къасумов**

*Аялрин яратмишунар*

# Якьуб бубадин цIийи кIвалах

*(Гьикая)*

Дербент шегьердин майдандин патав гвай паркуна кIвалахзавай Якьуб бубадиз гзаф йисарин гьакъисагъ зегьметдай «Дагъустандин хуьруьн майишатдин лайихлу работник» лагьай гьуьрметдин тIвар ганвай.

Пенсиядиз фейила, ам вичин хайи хуьруьз, бубайрилай аманат яз амай кIвализ хтана. Хуьре адавай багъманчивиле кIвалахун тIалабна, амма сагъламвал себеб яз адаз и кар кIан хьанач. Якьуб бубадин рикIе хайи хуьруьз хъфизвай рекьин къерехар тарар акIурна безетмишун, хуьруьнвийриз ял ядай скамейкаяр эцигун авай. Ада рекьин къерехар тирвал цIвелин, хатрутин ва къавах тарар акIурна, гьар яхцIурни цIуд метрдилай инсанри ацукьна ял ядай яргъи куьсруьярни туькIуьрна. Якьуб бубади гьар пакамаз къелемриз яд гузвай. Яд авай къубуни рекьелай агъада авай, гьавиляй яд ведройра аваз гъилелди гузвай. Адаз и карда мектебда кIелзавай аялрини куьмек гузвай. Хуьруьн рехъ башламиш жезвай чкадал ада «Ша, буюр, чи хуьруьз!» гафар кхьенвай тахтадин кIус рекьин къерехда акIурна.

Къелемар акваз-такваз чIехи хьана, рекьин къерехарни - серин. Къелемри са 4-5 йисалай недай хатрутарни гана. Рехъ авайвал, Якьуб бубади вичин харжидалди, къерехдай инсанар къекъведайвал, къванни туна. Рекьяй фидай-хуьквед айбуру «-Чухсагъул чи Якьуб халудиз» - лугьузвай.

Амма агъсакъал секин хьана акъвазнач. Ам гьар няниз ва пакамахъ, вичин гъвечIи дустарни галаз, а рекье къекъведай. Вичи акIурнавай хатрутин тарара аялар акурла адаз гзаф шад жедай.

Йикъарикай са юкъуз Якьуб буба начагъ хьана. КIваляйни экъечIиз тежез дарих хьанвай, рикIик теспачавал квай. Ада, къуншидин гада Керимавай фена тarариз килигна хтун тIалабна.

Хуьруьн рехъ куьтягь жезвай патай адаз пуд къавах тар атIана тухванвайди акуна.

Къуншидин гадади и кар начагъ Якьуб бубадиз лагьанач. Рекьел, шткайди хьиз, къавахар галчIурай гел аламай. ГъвечIи гада и гелеваз фена. Ам шалманрикай тахтаяр чIугвадай, са еке гьаятдиз акъатна. Керим кIарасрин кьулухъ илис хьана ацукьна ва итимрин ихтилатрихъ яб акална. Абурун къаст рекье авай амай вири къавахар чуьнуьхун тир.

Керима, кIвализ хтана, садазни чуькьни тавуна, «сикIер» къадай ракьар жагъурна, чIехи къавах тарцин кIане кхьена, галай сим тарцел кутIунна.

Вич, лагьайтIа яргъал хьиз, са тарцив игис хьана, вил алаз ацукьна. Чуьнуьх-гумбатIар, экверни авачир машинда аваз атана, и патаз а патаз килигна, къавах тарар авай патахъ фена.

И чIавуз Керима явашдаказ машиндин чархара авай ял ахъайна, вич тадиз хуьруьн участковый милиционердин патав фена. Кериман гафарин гъавурдани бегьем акьун тавунвай милиционер са шумуд гадани галаз, къавахар авай патахъ фена.

КилигайтIа, кIвач ракьарай акъуднавайди, угь-цIугьдал ацалтна, машиндин патав гва, муькуь 2 кас машиндин чархара ял хтунал машгъул я. Хуьряй атай гадаяр ва милиционер акурла, абуру кьецIивал ийизвайдини гуьгъуьна аваз, са катун кьуна хьи! Гьиниз кьван катда? Пудни кьуна. Хуьруьн жемятдин вилик абур беябурна ва жермени авуна. Абур Якьуб халудин патав багъишламишун тIалабиз фена.

Гьа йикъалай Якьуб халуди вичин рикI алай кIвалах Керимални адан дустарал тапшурмишна. Абуруни къавах тарар атIай чкайрал емиш тарар акIурна, гелкъуьн тешкилна.

**Азизов Лейла, Шихидхуьруьн СОШ-дин 8-классдин ученица.**

# Школадин дамах

- Гьуьрметлу корреспондент, вун школадиз лап гьа герек вахтунда атана, къе чна школада хъсан къиметар аваз кIелзавай аялрив Гьуьрметдин грамотаяр вахкузва, - Эминхуьруьн юкьван школадиз фейила, лагьана чаз анин директор Рагьман Османова. – Буюр, чна вазни шадвилин и мярекатда иштиракун теклифзава.

Арадай са акьван вахт фенач, директорди вичин кабинетдиз хъсандиз кIелзавай, школадин общественный уьмуьрда иштираказвай школьникар кIватIна, абурув грамотаяр вахкуз башламишна. 9-классда кIелзавай Тамила Рамазанова 2 грамотадиз лайихлу хьана: сад вири предметрай «5» къиметар аваз кIелунай, кьвед лагьайди школада ва районда тухузвай мярекатра активвилелди иштиракунай.

Чаз малум хьайивал, Т. Рамазановади сифтегьан классрилай эгечIна вири предметрай хъсан къиметар аваз кIелзава, школада тухузвай олимпиадайра ада гьамиша 1-чкаяр къазва. Алай кIелунин йисуз Тамилади районд ин школьникрин арада пуд предметдай 2-чкаяр, дидед чIалай 1-чка, и предметдай республикадин олимпиадада 4-чка кьуна.

Тамиладихъ районда тухвай са шумуд килигунра, конкурсра приздин чкаяр кьунай ганвай райондин образованидин управленидин Гьуьрметдин грамотаярни ава.

- Гьам кIелунин, гьам ахлакьдин, школадин общественный уьмуьрда активвилелди иштиракунин жигьетдай Тамила чи школадин дамах я лагьайтIа, зун кIусни ягъалмиш жедач, - лугьузва Рагьман Османова. – Адаз муаллимрин ва кIелзавайбурун арада лайихлу гьуьрмет ва авторитетни ава.

**Хазран Къасумов.**

**Шикилда: Р. Османова Т. Рамазановадив Гьуьрметдин грамота вахкузва.**

## ОТЧЕТ об исполнении бюджета администрации СП « село Куркент» за 1-й кв. 2017 г.

**Доходы поступило всего – 1258,0 тыс.руб. из них :**

Дотация – 1051,0

Субвенция ВУС – 28,5 тыс.руб.

Собственные доходы – 178,5 тыс.-руб.,из них:

Налог на доходы физических лиц – 13,4 тыс.руб.

Налог на имущество физических лиц – 94,8 тыс.руб.

Земельный налог – 70,3 тыс.руб.

**Расходы всего – 900,9 тыс.руб., из них:**

- 469,9 т.р. – оплата труда
- 154,4 т.р. – начисление на оплату труда
- 12,2 т.р. – газ
- 5,0 т.р. – интернет
- 5,0 т.р. – сайт
- 98,0 т.р. – ремонт водопроводной системы
- 142,9 т.р. – содержание КДЦ
- 4,2 т.р. – приобретение канц.товаров
- 4,8 т.р. – налог на имущество
- 4,5 т.р.- прочие выплаты

Сведения о численности муниципальных служащих и фактических затрат на их денежное содержание МО « с. Куркент»

Число муницип. служащих – 2

Затраты денежного содержания за 1-й кв. 2017 года – 124416 рублей.

Сведения о численности муниципальных служащих и фактических затрат на их содержание МБУ « Культурно – Досуговый Центр Куркент»

Число муницип. служащих – 2

Затраты денежного содержания за 1-й квартал 2017 года – 54585 руб.

**Глава сельского поселения Р. Р. Гаджалиев**

# «Зи хзан» конкурсдин нетижаяр

РУО-дин информационно-методический центрди хабар гайивал, алатай гьафтеда муниципальный райондин школьникрин арада «Зи хзан» тIвар алай конкурс кьиле фена. Нетижада конкурсдин номинацийрай: «Хзандин альбом» - Сийидрин хуьруьн юкьван школадин 4- классдин ученик Рагьман Рагьимова, «Виридалайни хъсан тухумдин презентация» - Кьулан-СтIалрин юкьван школадин ученица Зуьгьре Агьмедпашаевади, «Гьикая» - ЦIийихуьруьн юкьван школадин ученица Зуьгьре Бабаевади сад лагьай чкаяр кьуна.

# «Шииратдиз са кам»

СтIал Сулейманан мергьеметлувилин фондунин куьмекдалди и йикъара Чуьхверхуьруьн юкьван школадин ученица Марьям Гьасановадин шииррин кIватIал чапдай акъатна. Адан редактор машгьур шаир, жегьилрин насигьатчи Саждин Саидгьасанов я.

КIватIалда 20 шиир гьатнава. Хъсан къиметар аваз кIелзавай 8-классдин ученица Марьяма вичин ватандикай, адан гуьрчегвиликай, йисарин вахтарикай шиирар кхьизва. И йикъарани ада «Виридалайни хъсан шиират» конкурсда 1-чка кьуна. Адан I4 шиир аялрин шииратдин «Алмаздин кIусар» («Алмазные россыпи») тIвар алай кIватIалда гьатнава. Марьяман рикI алай шаирар СтIал Сулейман, Етим Эмин, Алибег Фатахов я.

# Диндин шиирин кIватIал

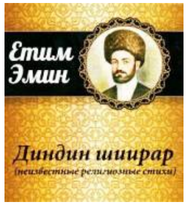


XIX – асирдин лезги халкьдин машгьур шаир, классик Етим Эминан диндин тийижир 30 шиир шиирар муниципальный райондин Ичинрин хуьруьн мискIиндин имам, арабист – таржумачи, Ариф Рустамова араб чIалай лезги чIалаз таржума авуна. КIватIалда са бязи гафарин мана ачухарзавай гафарганни ганва.

# Мини-футболдин турнир

7-8 - апрелдиз Кьасумхуьрел чкадин самоуправленидин йикъаз талукь яз школада кIелзавай аялрин арада мини-футболдин турнир кьиле фена. Турнирда райондин школайрин 16 командади иштиракна. Нетижада 1-чка Алкьвадрин, 2-чка ЦIийи Макьарин, 3-чка ЦIийихуьруьн, 4- чка АгъастIалрин юкьван школайрин командайри кьуна. Гъалибвал къачур командайриз спортдинни физкультурадин ва жегьилрин крарин рекьяй райондин комитетдин патай пулдин премияр, дипломар гана.

**Гьазурайди - Лена Саидова**

## Информационное сообщение

Администрация сельского поселения «сельсовет Касумкентский» информирует о проведении публичных слушаний по изменению разрешенного вида использования из земель населенных пунктов для ведения личного подсобного хозяйства, площадью 2000 кв.м. с кадастровым (условным) номером 05:13:000067:579, раположенного в с. Касумкент на вид разрешенного использования для размещения автозаправочных станций.

Публичные слушания проводятся 12.05.2017г. в здании администрации сельского поселения «сельсовет Касумкентский» по адресу: с. Касумкент, ул.- М.Стальского 4, начало проведения публичных слушаний 16:00 часов.

**Глава АСП «сельсовет Касумкентский» Д. С. Бабаев**

## Информационное сообщение

Администрация сельского поселения «сельсовет Касумкентский» информирует о проведении публичных слушаний по изменению разрешенного вида использования из земель сельскохозяйственного назначения для организации КФХ, садоводческого направления, площадью 2500 кв.м. с кадастровым (условным) номером 05:13:000067:0067, раположенного в с. Касумкент на вид разрешенного использования для ведения « личного подсобного хозяйства»:

Публичные слушания проводятся 15.05.2017г. в здании администрации сельского поселения «сельсовет Касумкентский» по адресу: с. Касумкент, ул.- М.Стальского 4, начало проведения публичных слушаний 16:00 часов.

**Глава АСП «сельсовет Касумкентский» Д. С. Бабаев**

**«КЮРИНСКИЕ ИЗВЕСТИЯ»**
(на лезгинском языке)
**Тешкилатчи:**
**Сулейман-Стальский райондин администрация**
***Редактор А. М. Мирзалиева***
**Газетдин редакциядин адрес:**
**368760, Кьасумхуьр, Стальский Мусаибан переулок, 3.**
**Электронная почта газеты kizvestia@mail.ru**

**Газета зарегистрирована Южным окружным межрегиональным территориальным управлением по делам печати, телерадиовещания и средств массовых коммуникаций, регистрационный номер ПИ №10-4325 от 28.01.2002г.**

**Телефон: редактор - 3-41-65.**
**Редакциядинни макъалайрин авторрин фикирар сад тахьун мумкин я.**
**Макъалайрин, абура гьизвай делилрин дуьзвилин патахъай жаваб авторри чпи гуда. Макъалайриз рецензияр гузвач ва абур элкъвена вахкузвач.**
**Подписано в печать в 10:00**
**Газета набрана, сверстана на компьютерной базе редакции. Отпечатана в ООО «Типография-М», 368600, г. Дербент, ул. С. Курбанова, 25. Подп. инд. 51369. Тираж 1120. Зак. №**